

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](#)

IMPER. CÆSARI

M A X I M I L I A N O . I I .

A V G . G E R M A N I C O .

P . P . P I O . F E L I C I . B . R . N .

I V S T V S L I P S I V S

D . N . M . Q . E I V S .

ISTORIAM aptè scribere, Imperator, maiorum temporibus non solùm magna, sed etiam rara laus fuit. Vtriusque caussa à difficultate est: difficultas ex eo, quòd quæ aliis scientiis ferè singula proponuntur, ea historiæ legitimæ vniuersa. Poëta si adpositè ad delectationem; orator ad fidem; philosophus ad vitam dicat: implexo munus suum videntur. Historiæ scriptor nisi hæc tria simul misceat ac temperet, frustra se iactet in singulis, neque adlegi aliter inter meliores illos & quasi patricios historicos à prudenti Censore potest. Sed primum de tribus omnis historia habet, quia animos nostros nuda narratio, cuicuimodi illa, natura delectat: alterum desideramus non rarò in Græcis: tertium etiam in nostris. Ut abstineam iudicare de antiquis illis Fabio Pictore, L. Cincio, M. Catone, Valerio Antiate, Gellio, Licinio Macro, aliisque quorum scripta vixerunt: ex iis qui superant, C. Cæsar laudatur in primis. Si vt disertus narrator; libens assentio. est enim eius viri pura oratio, sine fuso ac calamistris ornata, vel Romanis vel Atticis Musis dignissima. sin vt perfectus historicus; dubitare me dicam, cùm & non nulli fidem eius in historiâ ciuili requirant, & tertium illud οὐ πολλὸν totum ei desit. Itaque ipse Cæsar, ceteroqui minimè sui contentor, Commentarios inscripsit non Historias: & hoc ipso laudem veram meruit quòd falsam affectare contempsit. Iam verò princeps historicorum audit Liuius. si magnitudinem operis, & varietatem rerum spectamus, rectè: sed tamen (quod more maiorum liceat) à Liuij lectione semper commotior surrexi, non semper melior asit ad vitæ causus instructior. Sallustius vñus ex III. viris illis est qui feliciter consecutus videtur hæc omnia, & quem, si mei arbitrij res sit, in hoc lustro principem Senatus historici legere non dubitem. Nam ceteri deinceps minorum quasi gentium historici quantum à superiorum ætate, tantum & à laude afuerunt. nisi quod admirabile est quantum inter istos vñus excellat, imitator Sallustij Corn., Tacitus, omni virtute antiquis

proximus, longo quidem interuallo, sed tamen proximus: & si linguae
Latinæ esset eadem puritas, cetera sic perfectus, ut vocare illos ipsos an-
tiquos in certamen possit dignitatis. Acer scriptor, Dij boni, & pru-
dens: & quem si vnquam in manibus hominum versari vtile fuit, his
certè temporibus & hac scenâ rerum expediat. Non ille Annibalis fu-
nestas Rom. victorias, non speciosam Lucretiæ necem, non vatum pro-
digia aut Etrusca portenta recenset, & quæ alia sunt oblectandi magis
quàm instruendi lectoris: hic mihi quisque principum aulas, principum
interiorem vitam, consilia, iussa, facta consideret, & obuiâ in plerisque
nostrorum temporum similitudine, ab iisdem causis pares exitus animo
præcipiat. Inuenies sub Tyrannide adulationes, delationes, non ignota
huic sæculo mala; nihil sincerum, nihil simplex, & nec apud amicos tu-
tam fidem; frequentatas accusations maiestatis, vnicum crimen eorum
qui crimine vacabant; cumulatas illustrium virorum neces, & pacem,
quouis bello sæuorem. Tristia ex iis pleraque, fateor, & legentibus
mæsta: sed singulis nostrum à Thrace iam moriente dictum putemus,
Specta iuuenis, & omen quidem Di prohibeant, ceterum in ea tempora na-
tus es ut firmare animum expediat constantibus exemplis. Accedit genus
ipsum sermonis minimè sordidum aut vulgare, distinctum crebris &
nescio vnde ex abdito erutis sententiis, quas vel veritate vel breuitate
vicem oraculi possis accipere. Hunc igitur tales tantumque scripto-
rem, Imp. meis laboribus quà meliorem quà illustriorem redditum.
Augusto nomini tuo inscripsi, & quæ antiqua formula votorum est, li-
bens meritò donauit dedicaui. Libens inquam, propter memoriam de-
lati mihi nuper à M. tuâ beneficij: meritissimò autem, propter diuinias
in omni genere virtutes tuas. Omitto illam heroicam fortitudinem in-
periculis, iustitiam in cognitionibus, constantiam in dubiis, prudentiam
in consiliis: tantam & tam admirabilem clementiam, quam
experimur, quis vnquam in Principe vidit, legit, audiuit? Nouem iam
circiter anni sunt cùm te imperio orbis terræ, publica Felicitas admouit:
toto hoc tempore gladium, nisi in hostem, strictum non vidimus. Nec
defuerunt irritamenta seueritatis tuæ, aut semina ciuilis motus: sed vi-
delicet prudenter moderatione quæ vulnerata erant sanasti potius quæ in-
recidisti, & quædam dissimulans nec in omnia anxiè anquirens ma-
luisti videri inuenisse bonos quàm fecisse. Turpis illa Tyrannorum
vox, & quam vtinam hodie nemo æniglaretur, *Oderint dum metuant:*
at tua, quam factis cottidie promis, quàm præclara.

Ne metuant dum diligent. Et

Malo iueneri quàm timeri me à meis.

Praeclarè. Non est enim, Cæsar, maiestas timeri, sed immanitas; ne-
que ullum contra vim munimentum tutius est quàm munimento non
egere.

egere. Iam verò quanta illa tua est in subditos comitas dicam? an hu-
manitas? an nouæ atque inauditæ virtuti quærendum nouum nomen
sit? Nihil gratiæ caussâ loquar: sed, Deus bone, quæ vidi ipse Viennæ!
Admittebantur ad sacros sermones tuos priuati cum principibus, paga-
ni cum militibus, viri cum feminis, senes pænè dicam cum pueris in-
termixtis. Querelas aut desideria sua promebant, non solùm patienter
audiente te, sed interdum manu & vultu ipso, si quos fortè insolitus ille
splendor percusserat, vt auderent, inuitante. Et iam audebant: finem
quæ sermoni suus cuiusque pudor, non fastidium tuum faciebat. O vir-
tutem magnam & iam demum cælo delapsam! hoc est verè Princi-
pem esse, hoc patriæ patrem: & Principem curis publicis præferre,
patrēm priuatis. Itaque, Cæsar, his nouis virtutibus hoc nouum con-
secutus es, vt cùm alios Cæsares à morte demum cælum receperit, te
iam nunc omnes habeant tamquam præsens & salutare numen; & in-
auditâ quadam felicitate virtuti tuæ non comitetur immortalitas glo-
riæ, sed præcurrat. Atque hæ quidem virtutes quamquam à cælesti
naturâ tuâ sunt, tamen vel augeri vel ornari aliquam partem videntur
à studiis doctrinæ. quæ quanti æstimes hinc discimus, quòd vna
Viennensis aula tua plures eruditos habeat, quàm aliorum tota regna.
Quibus & Bibliothecam iam instruxisti sic adfluentem omni genere
monumentorum, vt certamine cum Philadelpho & Pergamenis regi-
bus instituto vel superare eos posse videaris vel certè æquare. in quâ
tantâ magnificentiâ nescio magis mirari animum Maiestatis tuæ an
Fortunam debeam: animum excelsum, quòd colligere tam multa vo-
luerit; Fortunam, quòd potuerit. In quorum tam felicium monumen-
torum numero si erit vt hic Tacitus meus censeatur: næ ille multò bea-
tior, meo iudicio, fuerit, quàm olim cùm eum Imp. M. Claudius Ta-
citus describi & collocari in omnibus bibliothecis iussit. siquidem ille
vitam ad exiguum tempus dare potuit, quæ nunc pænè eum defecerat:
tuæ Maiestatis iudicio probatus Tacitus, vt poëta vetus loquitur,

Canscat saeclis innumerabilibus.